

Geliş Tarihi/Received: 29.06.2023

Kabul Tarihi/Accepted: 23.09.2023

Yayın Tarihi/Published: 30.09.2023

Araştırma Makalesi/Research Article

Doi: 10.54993/syad.1320979

**TÜRKİYE’DE FAALİYET GÖSTEREN BANKALARIN
SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK FAALİYETLERİNİN İNCELENMESİNE
YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA¹**
*A STUDY ON THE INVESTIGATION OF THE SUSTAINABILITY ACTIVITIES
OF BANKS OPERATING IN TÜRKİYE*

Kübra UZDEN

Düzce Üniversitesi, Türkiye

ORCID id: 0000-0002-1063-3667, Ku.ozdemir@hotmail.com

Prof. Dr. Öznur BOZKURT

Düzce Üniversitesi, Türkiye

ORCID id: 0000-0002-8846-1850, oznurbozkurt@duzce.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmada hizmet sektöründe büyük bir paya sahip olan bankaların sürdürülebilirlik faaliyetleri incelenmiştir. Bankaların yayınlamış oldukları sürdürülebilirlik raporları ve entegre raporları içinde yer alan sürdürülebilirlik ile ilgili bölümleri incelenmiştir. Bankaların yapmış oldukları sürdürülebilirlik çalışmaları ekonomik, çevresel ve sosyal olarak üç boyutta değerlendirilmiş ve sürdürülebilirlik çalışmalarının öncülleri ile çıktıları belirlenmiştir. Bankaların sürdürülebilirlik konusunda yaptıkları çalışmalar birçok paydaşını da etkileyecektir. Bu açıdan bankaların sürdürülebilirlik çalışmaları diğer kurumlara da sürdürülebilirlik konusunda başarılı çalışmalar yapma anlamında itici bir güç oluşturacağından, bu çalışmanın sonuçları önem arz etmektedir. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi tekniği ile BİST Sürdürülebilirlik endeksinde yer alan 8 bankanın faaliyet raporları değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda, bankaların sürdürülebilirliğin üç boyutunda da faaliyet yürüttükleri görülmüştür. Yapılan faaliyetlerin ulusallığın ötesine geçtiği ve uluslararası çalışmalara dönüştüğü ve işbirlikçi bir yaklaşımla yapıldığı görülmüştür. Bankaların özellikle karbon ayak izinin azaltılması, enerji verimliliği, atık yönetimi ile ilgili çalışmalar yaptıkları ve diğer işletmelerle ortak projeler yürüttükleri görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Ekonomik Sürdürülebilirlik, Çevresel Sürdürülebilirlik, Sosyal Sürdürülebilirlik, Bankacılık Sektörü.

ABSTRACT

In this study, the sustainability activities of banks that have a large share in the service sector were examined. Sustainability-related sections in the sustainability reports and integrated reports published by the banks were examined. Sustainability studies carried out by banks were evaluated in three dimensions: economic, environmental and social, and the premises and outcomes of sustainability studies were determined. The sustainability studies of banks will also affect many of their stakeholders. In this respect, the results of this study are important and as the sustainability studies of banks will create a driving force for other institutions to carry out successful studies on sustainability. The annual activity reports of 8 banks in the BIST Sustainability index were evaluated with the document analysis technique, which is one of the qualitative research methods. As a result of the research, it was seen that banks operate in all three dimensions of sustainability. It was observed that the activities carried out went beyond nationality and turned into international studies and were carried out with a collaborative approach. It has been also observed that banks carry out studies on reducing carbon footprint, energy efficiency and waste management, and also carry out joint projects with other enterprises.

Keywords: Sustainability, Economic Sustainability, Environmental Sustainability, Social Sustainability, Banking Sector.

¹ Bu çalışma Prof. Dr. Öznur Bozkurt danışmanlığında Kübra Uzden tarafından Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsünde yazılan ve Düzce Üniversitesi BAP Koordinatörlüğünce Desteklenen 2022.08.03.1294 proje numaralı Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

1. Giriş

Teknolojik gelişmelerin sağladığı birçok avantaj vardır; ancak bu teknolojilerin doğru kullanılmaması da bazı olumsuz durumları ortaya çıkarabilmektedir. Kaynakların tükenmesi, toplumsal eşitsizlik, sınıf ayrımı, çevresel felaketler gibi birçok sorunu bu olumsuz durumlar içinde saymak mümkündür. Teknolojik gelişmelerin olumsuz sonuçlarından biri olan kaynak sürdürülebilirliğinin tehlikeye girmesi ile bu konuda önleyici ve çözüm bulucu adımların atılması da zorunlu hale gelmiştir. Sürdürülebilirlik konusu da tam bu aşamada öne çıkmaya başlayan bir konu haline gelmiştir. Sürdürülebilirlik çevre ve çevreye bağlı olan fonksiyonların gelecekte de faaliyetlerini sürdürebilmesi anlamına gelmektedir (Yavuz, 2010). Başka bir tanımda ise sürdürülebilirlik “bugünkü neslin mevcut ihtiyaçlarını karşılması; ancak gelecek nesillerin ihtiyaçlarına zarar vermesi” olarak tanımlanmaktadır (United Nations, 2008). Sürdürülebilirlik gelecek nesilleri düşünerek doğaya zarar vermeden kar elde etmek üzerine politikalar üreterek, bireylerin eşit ve adil bir dünyada yaşamasını amaçlar. Sürdürülebilirlik birçok insanın bir araya gelerek ortak hareket ettiği ve uzunca bir zamanı kapsayan süreçlerden oluşmaktadır. Bu süreç bireyin, kendisinden bir sonraki nesle saygı duyarak toplumsal eşitsizlik, sınıf ayrımı, fakirlik gibi olgular olmadan çevreci bir anlayış benimsemelerini kapsamaktadır. Doğal kaynakların etkin kullanılması, sonra ki nesillere aktarılması, çevreci bir ekonomi anlayışını ve sosyal bir yaşam anlayışını içerisinde barındırır.

Sürdürülebilirliğin gelişimi açısından öncü olması gereken kurum, kuruluş ve kişiler vardır. Bu öncüler bireylerin ve kurumların davranışlarını, yönelimlerini ve daha birçok faaliyetlerini etkilemektedirler. Günümüzde değişen rekabet koşulları altında kurumların sürdürülebilirlik faaliyetlerinde yer alması stratejik bir davranış olarak değerlendirilmektedir. Sürdürülebilirlik çalışmaları kurumlara özellikle marka itibarı, saygı ve tercih edilme gibi avantajlar oluşturmaktadır (Kuşat, 2012). Kurumların, ekonomik faaliyetlerini çevreye zarar vermeden sürdürmesi bu konudaki atılacak en büyük adımdır. Bunun da ötesinde kurum içerisinde dil, din, ırk ve cinsiyet gibi konularda ayırım yapmadan çalışanlarına adil davranması, toplumsal gelişim için sorumluluk üstelenmesi, kilit hizmetlere erişim eşitliği sağlaması, kuşaklar arası ayırım yapmaması, ekonomik varlığını sürdürmesi, ilişki içinde bulunduğu paydaşlarının beklentisini karşılması sürdürülebilirlik faaliyetlerinin en somut göstergeleri arasındadır (Morelli,2011). Sürdürülebilir bir kurum olmanın stratejik avantaj getirdiğini fark eden yöneticiler bu konu üzerinde çalışmalar yapmaya önem vermişlerdir.

Bankalar buldukları ülkenin ekonomik gelişimini yükselten gerçek ve tüzel kişilerden fon fazlasını toplayarak fon açığı olan yerlere yönlendiren kurumlardır. Sadece para ve mevduat faaliyetlerini gerçekleştirmekle kalmayıp ülkenin para ve kredi politikasını da yönlendirmektedirler. Bankalar ödeme aracı, para nakdi, senet tahsili, kıymetli evrak gibi önemli finansal konularda faaliyet gösteren kuruluşlardır (Yetiz, 2016). Sürdürülebilirlik faaliyetlerinin getirdiği yenilikler bankalar gibi birçok işletmeyi yeni faaliyetler yapmaya itmiştir. Finansal bir kuruluş olmanın ötesinde çevre ve toplum ile iç içe faaliyet göstererek ekonomiyi doğrudan etkileyen bankaların; iklim değişiklikleri, kadın istihdamı, ekolojik denge, yaşam standartlarının yükseltilmesi gibi birçok konuya yönelik çalışma yapması toplum tarafından da beklenmektedir. Ayrıca bankalar sürdürülebilirlik faaliyetlerinde finansal desteğe ihtiyacı olan projelere yatırım yapmaktadırlar. Bankalar sürdürülebilirlik

faaliyetlerini entegre raporlar başlığı altında yayınlamaktadırlar. *Entegre raporlar*, kuruma yatırım yapan taraflar öncelikli olmak üzere, diğer tüm paydaşlara kurumun mevcut durumunu, kazanımlarını, gelecek ön görülerini açıklamak için yayınlanır. Bu raporlar finansal veriler ile sınırlı değildir ve finansal olmayan verileri de kapsar.

Artan rekabet şartları altında toplumun kurumlara karşı azalan güvenleri, çevresel istikrarsızlıklar, politik krizler gibi sorunlar kurumların toplumsal konularda yaptıkları faaliyetleri yayınlama gereksinimini doğurmuştur (Luiz-Lozano & Titado-Valencia, 2016). Şeffaf ve açık bir şekilde yayınlanan bu bilgiler kurumların çevresel, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirlik faaliyetlerini de barındırmaktadır. İşletmelerin sürdürülebilirlik raporları, finansal bilgi ile birlikte işletmelerin sosyal sorumluluk faaliyetleri gibi manevi değerlerini de içinde barındırmaktadır. Bu nedenlerle kurumlar finansal olmayan konulara da önem vermektedirler. Günümüzde finansal raporların ve sürdürülebilirlik raporlarının bir arada kullanılması entegre raporların ortaya çıkması ile olmuştur. Bu çalışmada, Türkiye’de faaliyet gösteren bankaların sürdürülebilirlik faaliyetlerini incelemek için, yıllık olarak yayınlamış oldukları entegre raporlar, sürdürülebilirlik raporları ve web sayfalarından elde edilen sürdürülebilirlik çalışmalarına ilişkin yayınlamış oldukları çeşitli dokümanları incelenmiştir. Çalışmanın temel amacı ekonomide büyük bir stratejik etkiye sahip olan bankaların sürdürülebilirlik adına yaptıkları çalışmalarını incelemek ve bu kapsamda ticari faaliyetlerine ek olarak topluma fayda sağlayıcı faaliyetler yapıp yapmadıklarını ortaya koymaktır. Sürdürülebilirliğin sağlanması adına ekonomik alanda yapılan faaliyetlere ek, sosyal ve çevresel konularda ne tür faaliyetlere odaklandıkları doküman analizi yapılarak incelenmiştir. Kurumların stratejik başarısında ekonomik karlılıkları elbette ki önemlidir; ancak bir o kadar da sürdürülebilirlik faaliyetleri önemlidir; çünkü bugünkü stratejik konumu korumak ve geliştirmek sürdürülebilirliği sağlamakla mümkün olacaktır.

2. Kavramsal Çerçeve

2.1. Sürdürülebilirlik Kavramı

Sürdürülebilirlik kavramı ilk kez 1972 yılında Massachusetts Institute of Technology tarafından yayınlanan “Büyümenin Sınırları” adlı raporda kullanılmıştır (Meadows vd., 1972). Raporda kontrol edilemez büyümenin doğaya zarar vereceğinden ve ekonomi ile çevrenin birbirleriyle bağlantılı olduğundan söz edilmiştir (Şen vd., 2018). Yine aynı yıl BM tarafından 113 ülkenin katılımı ile İsveç’in Stockholm şehrinde yapılan BM İnsani Çevre Konferansı (Stockholm Konferansı) sonuç bildirgesinde sürdürülebilirlik kavramı kullanılmıştır. Bildirgenin ana düşüncesi, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin çevreyi kirletmeden kalkınma ve büyüme sağlayabilmesidir. Toplumsal eşitliğin ve adaletin sağlanması gerektiği ve sonraki nesillere iyi bir çevre bırakmak için devletlerin üzerine düşen sorumlukların olduğu, bu bildirmede yer almıştır. Bu konferansta “sürdürülebilirlik” kavramının zemini oluşmuştur ve konferans sonunda Birleşmiş Milletler Çevre Programı (United Nations Environmental Program- UNEP) kurulmuştur (Yıkılmaz, 2011). Kanada’nın Vancouver şehrinde Habitat I: BM İnsan Yerleşimleri Toplantısı yapılmıştır. Habitat kelime olarak yaşanılabilir bir çevre oluşturma anlamına gelmektedir. Toplantıda bireylerin yaşam koşullarının geliştirilmesi konusu, dil, din, ırk, cinsiyet fark etmeden barınma, eğitim, sağlık gibi haklara sahip olması gerektiğinin önemi vurgulanmıştır. Ayrıca nüfus artışının ve köyden kente artan göç dalgalarının sebebiyet verdiği düzensiz yapıların, çevreye

verecekleri zararları önlemek için küresel çapta yapılabilecekler üzerinde durulmuş ve bu konuda çözüm önerileri sunulmuştur (Keleş, 2015).

Bireyin var olduğu her alanda bir değişim ve yenilik söz konusu olduğundan sürdürülebilirlik kavramı hayatın her anında vardır ve bundan dolayıdır ki kavramın tek ve standart bir tanımını yapmak mümkün değildir. Kullanıldığı konu bakımından farklı anlamlar ve faaliyetler içerdiğinden sürdürülebilirlik kendi özelinde ve faaliyeti bağlamında tanımlanmaktadır (Yavuz, 2010). Yelkikalan & Aydın (2010)' a göre sürdürülebilirlik, bireylerin kendilerine yetecek kadarını kullanıp, sonraki nesillere kaynakları miras bırakabilmesi durumudur. Oz Mehmet (2008)' ise sürdürülebilirliği, bireyin çevresel faktörleri verimli kullanarak toplumsal ve ekonomik sorunlara çözüm aradığı sorumluk yüklü bir düşünce tarzı olarak tanımlamıştır. Harris (2000)' a göre sürdürülebilirlik, bireyin bir mal veya hizmetten aldığı yararın, bireyin refah maksimizasyonunu artırmasıdır.

Sürdürülebilirlik kavramı Dünya Çevre Kalkınma Komisyonu tarafından 1987 yılında yayınlanan "Ortak Geleceğimiz " adlı raporda da yer almıştır (Bozlaşan, 2005). Raporda giderek artan sanayileşme, göç, nüfus artışı, işsizlik, yoksulluk, çevre kirliliği, eşitsizlik gibi sosyal, çevresel ve ekonomik faktörlerin üzerinde durularak, gelecek nesillere sorun oluşturabilecek hususlar ve çözüm yollarına değinilmiştir (Şen vd., 2018). Sürdürülebilirlik konusu ortaya çıktığı ilk dönemlerde çevreye karşı duyarlı olmak ve sahip olunan kaynakları geleceğe aktarmak olarak tanımlansa da 1997 yılında John Elkington sürdürülebilirliği birbiri ile bağlantılı üç faktörden kaynaklanan bir model (Triple Bottom Line) olarak açıklamıştır. Bu modele göre "sürdürülebilirliğin üçayağı" olan ekonomik, çevresel ve sosyal faktörlerin birlikte ele alındığı sürdürülebilirlik faaliyetleri, kurumların gündeminde mutlaka yer almalıdır. Ayrıca bu faktörlerin birbirinden bağımsız düşünülmesinin de kurumların stratejik var oluşlarını tehlikeye atacak bir durum oluşturması sebebi ile üzerinde önemle durulması gereken konulardan biri de sosyal, ekonomik ve çevresel sürdürülebilirlik konularının birbiri ile olan bağlantısının kurulmasıdır (Aras & Sarioğlu, 2015). Aşağıda sürdürülebilirliğin üç boyutu olan, sosyal, ekonomik ve çevresel sürdürülebilirlik konusu ele alınmıştır.

2.2. Sürdürülebilirlik Boyutları

Ekonomik bir birim olan kurum ve kuruluşların gelişmesi için toplumun var olmasına ihtiyaç vardır. Toplumun var olabilmesi için de yaşanılabilir bir çevre oluşturmak gerekmektedir. İşletmeler tüketicisi toplum olan çevreden aldıkları ham maddeyi dönüştürerek bir bedel karşılığında ürüne (mal/hizmet) dönüştüren kurumlardır. Bundan dolayı ekonomik, sosyal ve çevresel faktörlerin sürdürülebilirlik açısından birlikte düşünülmesinin önemi büyüktür (Turhan vd., 2018). Sürdürülebilirlik işletmelerin ekonomik, çevresel ve toplumsal faktörleri dikkate alarak, gelecekte karşılıklarına çıkabilecek fırsat ve tehditlere karşı strateji belirleyebileceği bir yönetim tarzıdır. Bu yönetim tarzında işletmeler ekonomik kalkınma ve büyümeyi hedeflerken değişen çevre ve toplum düzenine uyum sağlayarak zaman, mekân ve enerjiden tasarruf etme fırsatı yakalarlar. Ayrıca oluşturulan stratejiler, işletmenin adalet şeffaflık, sorumluluk gibi düşüncelerinin gelişmesine ve işletmenin uzun bir dönemde var olabilmesine katkı sağlamaktadır.

2.2.1. Ekonomik Sürdürülebilirlik

Ekonomik sürdürülebilirlik, sınırlı olan kaynakların üretim sürecinde kullanılması aşamasında çevreye duyarlı hareket edilmesidir (Tıraş, 2012). Özellikle sınırlı ve yenilenemez kaynakların çevreye duyarlı bir şekilde kullanılması ile ilgili politikalara sahip olmak işletmelerin ekonomik sürdürülebilirliğini destekleyecek yönde atılacak en önemli adımdır (Gürlük, 2010). Ekonomik sürdürülebilirlik işletmelerin sermaye (finansal sermaye, maddi sermaye, maddi olmayan sermaye) varlıklarını iyi yöneterek belli bir denge sağlaması gerektiği üzerinde durmuştur. Ekonomik sürdürülebilirlik, işletmelerin tüm bu sermaye kaynaklarını paydaşları adına etkin yönetmesi ve bu etkinliğin gelecekte de devam etmesini sağlamasıdır (Dyllick & Hockerts, 2002). Ekonomik sürdürülebilirlik, ekolojik ve sosyal çevre üzerinde olumsuz etkisi olmayan ekonomik kalkınmadır. Bu sürdürülebilirlikte kurumlar, karlılıklarını artırır ve bunu gelecekte de garanti etmeye çalışırlar (Njoroge vd., 2019). Ekonomik sürdürülebilirlik sadece işletmenin varlıkları ile ilgili değildir. İşletmenin sürdürülebilirlik adına faaliyetlerde bulunması ve bu konularda öncü olması ile de ilgilidir. Günümüzde işletmeler sürdürülebilirliği sağlamak amacı ile sıfır atık projesi çerçevesinde üretim sürecinden çıkan atıkları dönüştürerek tekrar üretime kazandırmaktadır. Bu işlem işletmenin kaynaklarını etkin kullanarak maliyetlerinin azalmasına katkı sağlar. Bu tür ek kazanç sağlayan ya da atıkların ekonomiye kazandırılmasını sağlayan faaliyetler de ekonomik sürdürülebilirlik faaliyetleri olarak değerlendirilir.

2.2.2. Sosyal Sürdürülebilirlik

Sosyal sürdürülebilirlik, bireyin yasalar çerçevesinde demokratik bir yaşam sürmesi, eğitim, barınma, sağlık gibi konulardan eşit olarak yararlanmasına odaklanmıştır (Tıraş, 2012). Sosyal sürdürülebilirlik toplum normları, adetler, kültürel özellikler ve insanların yaşayış biçimleri ile ilgilidir. Bu boyutun ayrıca yoksulluk ile yakın bir ilişkisi vardır (Gürlük, 2010). Toplum oluştururan her bireyin insan haklarına uygun bir yaşam sürmeye ihtiyacı vardır. Sosyal boyut, sosyal bir varlık olarak insanın yaşadığı toplumdaki haklarına odaklanmıştır. Bunun da ötesinde toplumları toplum yapan ortak değerlerin kuşaklar arasındaki transferinin sağlanması konuları da sosyal sürdürülebilirliğin konuları arasındadır (Gürkan, 2017:). Çalışanların sahip oldukları hakların verilmesi (izin, maaş, prim, destek vs.), çalışma koşullarının çalışan sağlığını dikkate alınarak düzenlenmesi, toplumun yaşam standardının iyileştirilmesi, müşterilerin haklarının korunması ve tüm bu faaliyetlerin gelecekte de devam ettirilmesi sosyal sürdürülebilirlik adına yapılacak faaliyetlerden bazılarıdır (Gençoğlu & Aytaç, 2016). Örgüt içi yenilikçi davranışların desteklenmesi ve iç girişimci davranışların işletmenin stratejik hedeflerine yönelik hizmet etmesinde çalışanların adalet algıları oldukça önemlidir (Güllüce vd, 2017). Sosyal sürdürülebilirlik çalışmaları bu noktada örgüt içinde adalet algısını oluşturacak ve işletme performansını olumlu etkileyecek bir güce sahiptir. İşletmeler sosyal sürdürülebilirliği, çalışanlarına, paydaşlarına, tedarikçilerine, dezavantajlı guruplara ve tüm diğer paydaşlarına yönelik yürütürler. Tüm bu tarafların beklentilerinin ve haklarının farkında olarak yürütülen faaliyetler sosyal sürdürülebilirliğe katkı sağlayacaktır. Ayrıca sosyal sürdürülebilirlik faaliyetlerinin odak noktası ve en kritik yönü de tarafsız, eşit ve şeffaf olarak faaliyette bulunmadır.

2.2.3. Çevresel Sürdürülebilirlik

Çevresel anlamda sürdürülebilirlik ekolojik sistemin işleyiş yapısını bozmadan kullanılan kaynakların sonraki nesillere aktarılmasıdır (Tıraş, 2012). İşletmeler insan ihtiyaçları

doğrultusunda doğada ki hammaddeyi kullanarak tüketiciye nihai ürünü ulaştırmaktadır. Artan ihtiyaçların oluşturduğu talepleri kontrolsüzce üretim yaparak karşılamaya çalışan işletmeler, çevresel zararlara neden olmaktadır (Şenocak & Mohan, 2018). Çevresel sürdürülebilirlik, işletmelerin faaliyetlerini çevreye zarar vermeden yürütmesi ve kullanılan kaynakların bir sonraki nesle bırakılması durumudur (Kaypak, 2011). İşletmelerin sürdürülebilirlik adına öne çıkan faaliyetleri arasında, iklim krizi, düşük karbonlu üretim, su ve enerji yönetimi gibi konular yer almaktadır. Çevrenin etkin kullanılmaması ve tahribatı işletmelerin üretim faaliyetlerini tehlikeye atarak ekonomik sürdürülebilirliği olumsuz etkileyebilir (Morelli,2011). Çevresel sürdürülebilirliği sağlayabilmek için toplumun her kesimine çeşitli görevler düşmektedir. Kaynakların etkin kullanılmasından atık yönetim sistemlerine, bilinçli tüketici olmaktan devlet politikalarına kadar oldukça geniş kapsamlı ele alınması gereken bir konudur.

3. Yöntem

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Sürdürülebilirlik ile ilgili literatür genel olarak değerlendirildiğinde kurumların, faaliyetlerini yürütürken bugünün ihtiyaçlarını karşılamaktan ödün vermeden ve gelecek nesillerin kaynaklarını da tüketmeden faaliyet yürütmeyi önceliğe alması gerekliliğinin olduğu orta çıkmaktadır. Bu anlayış işletmelerin yeni pazarlara erişme ve daha fazla kar sağlama için geleceğe yatırım yapmasına olanak sağlayabilecek bir durumdur. Ekonomik bir kuruluş olarak görülen işletmeler çevreye verdikleri zararları en aza indirmek, topluma katkı sağlamak gibi faaliyetleri gerçekleştirerek gelecekte de var olabilmek fırsatlarını yakalamak için çeşitli stratejik adımlar atmalıdır. Bu stratejik adımlardan birinin de sürdürülebilirlik olacağı varsayımı ile bu çalışmada sürdürülebilirlik kavramı Türkiye ekonomisi açısından büyük katkıları olan bankacılık sektörü bağlamında ele alınmıştır. Araştırma, sürdürülebilirliğin boyutları olan ekonomik, sosyal ve çevresel sürdürülebilirlik kapsamında bankaların sürdürülebilirlik çalışmalarına odaklanmaktadır. “Sürdürülebilirlik çalışmalarının öncülleri, sürdürülebilirlik çalışmalarının amaçları, sürdürülebilirlik çalışmalarının çıktıları, sürdürülebilirlik çalışmalarında yapılan iş birlikleri, sürdürülebilirlik çalışmalarının yöneldiği alanlar” araştırılmıştır.

3.2. Veri Toplama Yöntemi

Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır ve bankaların sürdürülebilirlik çalışmaları ile ilgili veriler doküman analizi tekniği ile toplanmıştır. Nitel araştırma yöntemi disiplinler arası bütüncül bir bakış açısı sunan, araştırmanın problemini yorumlayıcı bir yaklaşımla inceleyen bilgi alma yöntemidir. Nitel araştırma, problemi kendi ait olduğu çevrede ele alarak bireylerin yükledikleri anlamlara göre yorumlanmaktadır (Altunışık vd., 2010). Nitel araştırma, “görüşme, gözlem ve doküman analizi” gibi veri toplama tekniklerini kapsayan ve olguları bütüncül bakış açısı ile ele alan bir yöntemdir (Karataş, 2015). Doküman analizi yöntemi, araştırmaya konu olan problemin var olan kayıt ve belgelerini inceleyerek, veri elde edilmesi anlamına gelmektedir (Karasar, 2005). Doküman analizinde basılı ve internet erişimi olan kaynaklar incelenir (Bowen, 2009). Doküman analizi, belirlenen problemin amacına yönelik yazılı kaynakların sistematik bir şekilde yorumlanması anlamına gelmektedir.

Bu araştırmanın veri kaynağını, bankaların sürdürülebilirlik çalışmalarına yer verdikleri ve her yıl yayınlamakta oldukları entegre raporları ve sürdürülebilirlik faaliyet raporları oluşturmaktadır. Ayrıca bankaların kurumsal web sitelerinden de sürdürülebilirlik ile ilgili veriler alınmıştır. Bu araştırma için 54 bankanın 2021 yılına ait entegre raporlarına ve faaliyet raporlarına ulaşılmıştır. Araştırmanın evreninin belirli bir sınırlandırılmaya indirilmesi ve evrenin incelenebilir şekilde daraltılması amacı ile 2020 Aralık- 2021 Ekim dönemleri itibari ile BİST Sürdürülebilirlik endeksinde yer alan 8 bankanın faaliyet raporları, entegre raporları ve internet web siteleri incelenmiştir. Bir işletmenin Borsa İstanbul’da sürdürülebilirlik endeksine dâhil olması için “Genel Sürdürülebilirlik Notu 50 veya üzerinde olmalıdır, her bir ana başlık notu 40 veya üzerinde olmalıdır, kategori notlarından en az 8’i 26 veya üzerinde olmalıdır” (<https://www.borsaistanbul.com>, 2023). Bu endekse dâhil olan bankalar; Akbank, Albaraka Türk, Yapı ve Kredi, Vakıflar Bankası, Garanti Bankası, İş Bankası, Türkiye Sınai Kalkınma Bankası ve Şekerbank’ tır. Araştırma sonuç olarak 8 banka üzerinden gerçekleştirilmiştir.

4. Bulgular

Araştırmanın bulguları beş ana konudan oluşmaktadır. İlki sürdürülebilirlik faaliyetinin öncülleri kısmı olup bankaların sürdürülebilirlik çalışmalarına başlamalarının nedenleri incelenmiştir. İkincisi sürdürülebilirlik çalışmalarının amaçları olup, bankaların sürdürülebilirlik faaliyetlerini gerçekleştirme amaçlarının neler olduğu yer almaktadır. Üçüncüsü sürdürülebilirlik çalışmalarının çıktıları olup, bankaların sürdürülebilirlik çalışmalarını gerçekleştirirken dahil oldukları projeler, endeksler ve almış oldukları sertifika, belgeler ve ödüller kısmından oluşmaktadır. Dördüncüsü bankaların sürdürülebilirlik faaliyetleri ekonomik, sosyal ve çevresel olarak üç boyutta ayrı ayrı incelenmiştir. Son kısımda ise bankaların gerçekleştirmiş oldukları sürdürülebilirlik faaliyetlerinin genel bir değerlendirmesi yapılmıştır.

Tablo 1

Sürdürülebilirlik Çalışmalarının Öncülleri

Öncüller	Albaraka Türk	Yapı Kredi	Garanti BBWA	Şekerbank	Vakıfbank	İş Bankası	T. Sınai ve Kalk. Bankası	Akbank
Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları	X	X	X	X	X	X	X	X
Paris iklim Anlaşması		X		X	X	X	X	X
AB Yeşil Mutabakat					X	X	X	X
Uluslararası sürdürülebilirlik girişimleri ve Türkiye kalkınma planları			X	X				
Sürdürülebilir bir gelecek inşa etmek (toplum, çevre, ekonomi)	X	X						

İncelenen banka raporlarında bankalara sürdürülebilirlik faaliyetlerine başlaması için yol gösteren öğelere bakıldığı zaman 1 Ocak 2016 tarihinde yürürlüğe girmiş olan Birleşmiş Milletler Sürdürülebilirlik Kalkınma Amaçları göze çarpmaktadır. Bir başka öge ise Paris İklim Anlaşmasının getirmiş olduğu görev ve sorumluluklardır.

Tablo 2*Sürdürülebilirlik Çalışmalarının Amaçları*

Amaçlar	Albaraka Türk	Yapı Kredi	Garanti BBWA	Şekerbank	Vakıfbank	İş Bankası	T. Sınai ve Kalk. Bankası	Akbank
Toplumun yaşam standardını iyileştirerek eşitlikçi bir anlayış sunmak	X		X		X	X		X
İstihdama ve ekonomiye destek olmak		X			X	X		X
Çevrenin korunması ve objektif bir şekilde kullanılmasını sağlamak	X	X		X				X
İşletmenin paydaşlarına karşı sorumluluklarını yerine getirmek	X		X					
Ekonomik, sosyal ve çevresel sürdürülebilirliği iş süreçlerine dahil etmek		X	X			X	X	
Sürdürülebilirlik konusunda bilinç oluşturmak		X						

Bankaların sürdürülebilirlik faaliyetlerinde belirleyici olan amaçlarına bakıldığı zaman; ülkenin ekonomisine destek olmak, yaşam koşullarını iyileştirmek ve paydaşlara karşı olan sorumlulukları yerine getirmenin öne çıktığı görülmektedir.

Tablo 3*Sürdürülebilirlik Çalışmalarının Çıktıları*

Çıktılar	Albaraka Türk	Yapı Kredi	Garanti BBWA	Şekerbank	Vakıfbank	İş Bankası	T. Sınai ve Kalk. Bankası	Akbank
Bloomberg cinsiyet eşitliği endeksindedir		X	X		X			X
FTSE4Good gelişmekte olan piyasalar endeksindedir		X			X	X		
İklimle ilgili finansal açıklamalar görev gücünde(TCFD) yer almaktadır	X	X					X	X
ISO 14064 Sera gazı doğrulama sertifikasına sahiptir					X		X	X
Karbon saydamlık projesine üyeler	X		X	X				
Dow Jones sürdürülebilirlik endeksine katılım sağlamıştır			X		X			
Kadının güçlenmesi prensiplerinin (WEPs) katılımcıdır		X			X	X		
Birleşmiş Milletler çevre programı finans girişimi (UNEP FI)' ye üyedir		X					X	X
ISO 14001 sertifikasını alarak çevre yönetimi sistemini (ÇSY) kurmuştur		X	X		X		X	X
Bilime dayalı hedefler girişimine üyedir	X	X	X	X	X	X		
Net-Sıfır bankacılık birliğine (Net-Zero Banking Alliance -NZBA) üyedir			X			X		
LEED (Yeşil bina) projesine üyedir			X			X		
Sustainalytics, ÇSY risk değerlendirmesinde "Düşük Risk" kategorisindedir						X		X

BİST sürdürülebilirlik endeksinde yer alan 8 bankanın yapmış oldukları faaliyetler sonucunda almış oldukları belgeler ve sertifikalar tabloda yer almaktadır. İzledikleri sürdürülebilirlik stratejileri ile doğru orantılı sertifikalar aldıkları ve çeşitli endekslere dahil oldukları görülmektedir.

Tablo 4

Albaraka Türk Sürdürülebilirlik Faaliyetleri

Ekonomik Sürdürülebilirlik	Çevresel Sürdürülebilirlik	Sosyal Sürdürülebilirlik
<ul style="list-style-type: none"> Yeni ürün ve hizmetler geliştirmektedir Atık tasarrufu yaparak maliyetleri azaltmaktadır Girişimcilere hibe ve mentorluk desteği sağlamaktadır 	<ul style="list-style-type: none"> Banka kömür ve kömür işlevsel projeleri çevreye zarar vermesi nedeniyle finanse etmemektedir Banka şube ve genel müdürlük binalarında atık kontrolü yapmaktadır Egzoz gazından ortaya çıkan zararlı gazları minimize etmek amacı ile hibrit araçlar kullanmaktadır Banka faaliyetlerinden kaynaklanan tüm iklim yükünü hesaplamakta ve Bilimsel Temelli Hedefler Oluşumu ile işbirliği yapmaktadır İklimle Bağlantılı Finansal Beyan Görev Gücü ilkeleri kapsamında iklim değişikliğinden kaynaklı oluşabilecek finansal risklerin hesabı için Kapsam 3 Sera Gazı Emisyon Hesabı yapmaktadır 	<ul style="list-style-type: none"> Finansal ve finansal olmayan faaliyetlerini şeffaf bir şekilde yayınlamaktadır Çevre, insan hakları, dolandırıcılık-yolsuzlukla mücadele, iş sağlığı ve güvenliği konularında çalışmalar yapmaktadır İstihdam artırıcı, eğitime ve sağlığa katkı sağlayıcı projeleri desteklemektedir Öğrencilere burs vermektedir Bilgisayar ve diğer teknolojik aletlere ihtiyacı olan okullara destekte bulunmaktadır Sağlık problemi yaşayan ihtiyaç sahibi kişilere yardım yapmaktadır

Bankanın ekonomik sürdürülebilirlik faaliyetlerine bakıldığında zaman benimsediği yenilikçi ve gelişime açık faaliyetleri ile müşterilerin ihtiyacı olan kredi desteğini sağlamıştır. Ayrıca enerji, su, kâğıt gibi kullandıkları kaynakların maliyetlerini en aza indirmişdir. Ülke ekonomisinin kalkınmasına destek olmak amacı ile girişimcilere yol göstermiş ve destek vermiştir. Uzun yıllar boyunca gittikçe artan müşteri ve kârıyla ekonomik varlığını günümüzde yenilikçi bir şekilde devam ettirmektedir. Banka çevresel sürdürülebilirlik amacı ile doğal kaynakların verimli ve etkin kullanılmasına, atıkları geri dönüşüme kazandırarak israfın önlenmesine ve iklim krizine önlem alıp paydaşlarını bilgilendirme sorumluluğunu yerine getirmiştir.

Tablo 5*Yapı Kredi Sürdürülebilirlik Faaliyetleri*

Ekonomik Sürdürülebilirlik	Çevresel Sürdürülebilirlik	Sosyal Sürdürülebilirlik
<ul style="list-style-type: none"> Türkiye ekonomisinin gelişimine 564 milyar TL katkı sağlamıştır ÇSRD (çevresel ve sosyal risk değerlendirme) sistemi kapsamında sunulan projeleri desteklemektedir ÇSRD kapsamında 22 projeye 685,3 milyon kredi desteği sağlanmıştır Çevreye zarar vermeyen ürün ve hizmetler geliştirmektedir Yenilenebilir enerji finansmanına 1.9 milyar ve çevreyi korumak adına 23 milyar TL tutarında yatırımda bulunmuştur 	<ul style="list-style-type: none"> Kömür kullanımlı projeleri finanse etmemektedir Şube ve genel müdürlük binalarında geri dönüşüm ve atık kontrolü yapılmakta Biyolojik çeşitlilik konusunda farkındalık sağlama amaçlı projelere kaynak sağlanmaktadır Dijitalleşme sayesinde kağıt kullanımını azaltmıştır Fidan dikimi yapmakta Çıkan orman yangınları için helikopter kiralama amacı ile WWF-Türkiye'ye destekte bulunmaktadır Karbon emisyonunu azaltmaktadır Şebeke suyu kullanmak yerine kuyu suyu veya yağmur suyu kullanarak su tasarrufunda bulunmaktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> Sanat-kültür-eğitim etkinlikleri düzenlemektedir Engelli bireylere bankanın faaliyetlerine erişimde kolaylıklar sağlamıştır ve erişebilirlik için dijital sistemler kullanmaktadır Üniversite öğrencilerine burs ve staj olanakları sağlamaktadır Kızların okuması konusunda desteklerde bulunmaktadır. Yapı Kredi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinin tamamı kız öğrencilerden oluşmaktadır Kadın ve çocuklara uygulanan şiddete karşı eylem planları hazırlamakta ve uygulamaktadır Öğretmen ve öğrencilere yönelik gelişim programları hazırlamaktadır Sosyal sorumluluk faaliyetleri için 17,2 milyon TL harcama, bağış ve yardım adı altında da 33,9 milyon TL harcama yapmıştır

Yapı Kredi bankası toplumun ekonomik olarak gelişmeyi desteklerken çevresel ve sosyal anlamda da sürdürülebilirlik çalışmaları yapmaktadır. Toplumunu sanat ve kültür faaliyetleri açısından desteklemede ve yaptığı faaliyetlerin çevresel yönünü her zaman ön planda tutmaktadır. Çevre çalışmaları adına fidan bağışları yapmakta, çevre projelerini desteklemektedir. Yaptıkları faaliyetler toplumda olumlu bir imaj çizmeye yönelik faaliyetler olarak değerlendirilebilir.

Tablo 6*Garanti BBVA Bankası Sürdürülebilirlik Çalışmaları*

Ekonomik Sürdürülebilirlik	Çevresel Sürdürülebilirlik	Sosyal Sürdürülebilirlik
<ul style="list-style-type: none"> • Toplumsal fayda sağlayıcı projeler için 43,6 milyon liralık yatırım desteği vermiştir • Yenilenebilir enerji projelerine kredi ve yatırım destekleri sağlamaktadır • Sürdürülebilir kalkınmaya 60 Milyon liralık katkı sağlamıştır. • Yeşil taşı kredisini hayata geçirmiştir • Yenilenebilir enerji kullanımını arttırmak amacı ile kredi paketleri sunmaktadır 	<ul style="list-style-type: none"> • Kömürle ilgili projeleri finanse etmemektedir • Çevre bilincini oluşturmak adına dijital kanalları kullanmaktadır • Atık su tesislerine destekte bulunmaktadır • ‘Mavi Nefes’ projesi kapsamında iki adet deniz süpürgesi ile denizlerde kirliliği önleme çalışması yapmaktadır • Doğal Hayatı Koruma Vakfının destekçisidir • Binalarında yeşil bina standartlarına uymaktadır • Karbon emisyonunu azaltmaktadır 	<ul style="list-style-type: none"> • Öğretmenlerin ve öğrencilerin gelişimine katkı sağlayıcı eğitim destekleri sunmaktadır • Türkiye’deki milli takımlara destek vermektedir • Kadın girişimcilere kredi, mentorluk ve eğitim destekleri sağlamaktadır • Engelli bireyler için erişilebilirliği kolaylaştırma çalışmaları yapmaktadır • İstihdama katkı sağlama odaklı çalışmalar yapmaktadır

Banka ekonomik sürdürülebilirlik alanında hem çevrenin daha iyi bir koşula gelmesini sağlamak hem de sosyal açıdan gelişim sağlamak amacı ile birçok yatırım yapmıştır. Banka müşteri portföyünün talebine yönelik çevresel ve sosyal kredi yardımlarında bulunmuştur. Bunun haricinde enerji verimliliği sağlanması amacı ile enerji yatırımlarında bulunmuş, üretimin artması amacı ile tarımı desteklemiştir. Yaptığı ekonomik sürdürülebilirlik yatırımları ile çevresel sürdürülebilirliği destekleyerek toplumda çevre bilincini oluşturma, deniz sularını koruma, yenilenebilir enerji faaliyetlerini destekleme gibi faaliyetlerde bulunmuştur. Kapsayıcı bir banka olan Garanti BBWA toplumsal cinsiyetçiliğe önem vererek, kadınların finansal hayatta var olabilmesine, istihdamda yer edinebilmesine katkı sağlamıştır.

Tablo 7*Şekerbank Sürdürülebilirlik Faaliyetleri*

Ekonomik Sürdürülebilirlik	Çevresel Sürdürülebilirlik	Sosyal Sürdürülebilirlik
<ul style="list-style-type: none"> • Düşük karbonlu ekonomi oluşturma çalışmaları yürütmektedir • 1843 kadın esnafa 192 TL milyarlık finansman desteği sağlamıştır • Sürdürülebilir tarımı desteklemek için destek sağlamaktadır • Yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği konularına 1.3 milyar TL finansman desteği sağlamıştır • Pandemi de zorlanan KOBİ'lere kredi desteğinde bulunmuştur 	<ul style="list-style-type: none"> • İklim değişikliği ile mücadele kapsamında karbon ayak izi hesaplamalarını yapmaktadır • Su yönetimi ve atık yönetimi için çalışmalar yapmaktadır • Dijitalleşme sayesinde kağıt tasarrufu sağlamıştır • Çevre bilinci kazandırmak için çalışanlarına eğitim vermektedir • Hibrit araç ve elektrikli araç üretimi ile diğer enerji tasarrufu yapmaya yönelik projeleri desteklemektedir 	<ul style="list-style-type: none"> • Müşteri fikirlerini sürekli almakta ve buna önem vermektedir • Engelli çalışanlar ve engelli müşteriler için bankacılık hizmetlerini erişilebilir kılma çalışmaları yapmaktadır • Kadınların iş hayatında var olabilmesi için özel destekte bulunmaktadır • Kadınlara finansal okur-yazarlık eğitimi sağlamaktadır • İmkânları yetersiz kütüphanelere kitap ve okul öncesi sınıflar için oyuncak temini sağlamaktadır • Banka 18 okul inşaatında faaliyet göstermiştir

Ekonomik sürdürülebilirlik çalışmaları sınırlı sayıda gerçekleştirilmiş ve raporda yenilenebilir enerji yatırımlarında detay verilmemiştir. Ekonomik sürdürülebilirlik çalışmaları; ekokredi sağlama, kadınların desteklenmesi, KOBİ'lere kredi desteği, üreticinin desteklenmesi gibi faaliyetler bulunmaktadır. Çevresel sürdürülebilirliğe bakıldığı zaman ise bankanın yapmış olduğu ekonomik sürdürülebilirlik faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan pozitif etkiler yer almaktadır. Çevresel sürdürülebilirlik çalışmalarına atık yönetimi, su yönetimi, yenilenebilir enerji, çalışanlarda çevre bilinci oluşturma çalışmaları, karbon ayak izinin azaltılması çalışmaları yer almaktadır. Sosyal sürdürülebilirlik faaliyetlerinde bankanın toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik faaliyetlere ve çalışanlarına yönelik faaliyetlere önem verdiği görülmektedir.

Tablo 8

Vakıfbank Sürdürülebilirlik Faaliyetleri

Ekonomik Sürdürülebilirlik	Çevresel Sürdürülebilirlik	Sosyal Sürdürülebilirlik
<ul style="list-style-type: none"> Nakdi ve gayri nakdi krediler ile milli ekonomiye sağladığı destek miktarı 766 milyar TL'dir Tarımı geliştirmek için organik tarım ve sera kredileri sağlamaktadır Doğa dostu araç kredileri vardır Tarım sektörüne 2,1 milyar TL yatırım sağlanmıştır Enerji verimliliğini arttırmak için yeşil konut kredileri mevcuttur 22 adet yenilenebilir enerji projesine 4.4 milyar finansman desteği sağlamıştır Milli ve yerli savunmaya katkı sağlamak amacı ile hizmet sunmaktadır 	<ul style="list-style-type: none"> Karbon emisyonunu azaltmak için hibrit araçlarının kullanımına başlamıştır Dijitalleşmeyi sağlayarak kâğıt tasarrufunda bulunmaktadır Su tüketimi, atık yönetimi, enerji yönetimi konularında çalışmalar yapmaktadır Çalışanlarına çevre bilinci eğitimleri vermektedir Yenilenebilir enerji kaynaklarını finanse etmektedir 	<ul style="list-style-type: none"> Engelli bireylere yönelik bankamatik ve dijital şube tasarlaması yapmaktadır Çalışanlarına kreş yardımı sunmaktadır Üniversiteli öğrencilere staj hakkı tanımaktadır Çalışanlarını sosyal yardım projelerine dâhil etmektedir ve bu amaçla, tekerlekli sandalye yardımı, kanserli çocuklara yardım çalışmaları yapmaktadır 20 bin özel yetenekli çocuğu desteklenip gelişimlerine katkı sağlamıştır Vakıfbank Kültür Yayınları(VBKY) tarafından 2021 yılı sonu itibari ile 120'den fazla kitap basılmıştır Vakıfbank Spor Kulübü küçük kızların sporla buluşmasına destek vermektedir ve ayrıca da kulüp uluslararası arenada başarılarla imza atmaktadır 2017 yılından 2021 yılının sonuna kadar BİLSEM ile işbirliği yaparak atölye ve laboratuvar kurulumu yapmıştır

Bankanın ekonomik faaliyetlerine bakıldığı zaman geniş bir müşteri kitlesine hitap ettiği, ekonomik kalkınma, tarım gibi faaliyetleri desteklediği görülmüştür. Bankanın ekonomik faaliyetlerde yapmış olduğu tarım kredileri, enerji yatırımları gibi faaliyetlerle çevresel sürdürülebilirliği de desteklemektedir. Banka karbon emisyon gazını azaltma hedefine ulaşmak için faaliyetlerde bulunmakta ve bu konuda sürekli ölçüm çalışmaları yapmaktadır. Çevresel faaliyetlerin artması amacı ile de eğitimler düzenlemektedir. Banka yapmış olduğu sosyal sorumluluk faaliyetlerine çalışanlarını da dâhil etmektedir.

Tablo 9*İş Bankası Sürdürülebilirlik Faaliyetleri*

Ekonomik Sürdürülebilirlik	Çevresel Sürdürülebilirlik	Sosyal Sürdürülebilirlik
<ul style="list-style-type: none"> Yeşil ekonomiye katkı sağlayan hizmet portföyü bulunmaktadır Girişimci kadın ve gençlere destek sağlamaktadır Tarımı desteklemek adına özel hizmet yelpazesine sahiptir Yenilenebilir enerji projelerine destek sağlamaktadır Çevreye duyarlı işletmelerin desteklenmesi için “İş Portföy TEMA Değişken Fon” ürünü bulunmaktadır 	<ul style="list-style-type: none"> Kömür ve doğalgazı yakıt olarak kullanan projeleri finanse etmemektedir Su yönetimi konusuna dikkat çekmiş bu konuda ki riskleri üç başlık altına toplamıştır “Su Kaynakları, Atık Su, Kaynak Tüketimi” Çevreye dost ürünler sunmaktadır Banka binalarında yenilenebilir enerji kaynakları kullanmaktadır Kâğıt tasarrufuna önem vermektedir İş Portföy TEMA Değişken Fon’dan sağlanan gelirler ile TEMA Vakfı’nın Doğa Eğitim Programlarını desteklemektedir Ormanların ve su kaynaklarının korunması yönünde çalışmalar yapmaktadır 2021 yılında 1290 adet fidan dikmiştir 	<ul style="list-style-type: none"> Kültür ve sanat etkinliklerinde bulunmaktadır Okul, kütüphane ve öğrencilere kitap desteği sunmaktadır Sanat eserlerinin bakım ve onarımını üstlenmektedir Arkeoloji, müzecilik ve tarih alanlarında destekler sunmaktadır Darüşşafaka’ya destekte bulunmaktadır Üniversite sınavında başarılı olan öğrencileri ödüllendirmektedir “Yapay Zekâ Uygulama ve Araştırma Merkezi” adı altında akademik çalışmalara destek vermektedir Müşterilerini ve onların çocuklarını kitap, dergi gibi yayımlarla buluşturmaktadır Kadın girişimcilere finansal destek ve mentörlük vermektedir Kadın ve çiftçiler için finansal okuryazarlık eğitimleri düzenlemektedir Engelli bireylere yönelik şube-dijital uygulama ve ATM tasarımı yapmaktadır Toplumsal cinsiyet eşitliğine önem vermekte ve bu konuda faaliyetler düzenlemektedir “Enfeksiyon Hastalıkları Uygulama ve Araştırma Merkezi” ile ortak çalışmalar yapmaktadır

İş Bankası ekonomik, sosyal ve çevresel yönden toplum yararına faaliyetlerde bulunmuştur. Çevresel krediler, yenilenebilir enerji kaynaklarını tercih etme, çevre dostu bina kullanımı gibi hem ekonomik yönden hem de çevre yönünden destekleyici faaliyetleri vardır. Ürettiği çevreci krediler, çevre, doğa, deniz, su gibi çevrenin kaynaklarının korunmasına olanak sağlamış ayrıca girişimcilik faaliyetlerini destekleyerek kadınların iş hayatında var olmasını desteklemiştir. Banka karbon emisyonunu hesaplamış, çevre için

yararlı olmak amacı ile ürün ve hizmetlerde geniş kredi ağına sahiptir. Ayrıca kadınların, girişimcilerin, çocukların desteklenmesini sağlamıştır. Banka engeli bireylerin faaliyetlerde bulunmasını kolaylaştırmak için düzenlemeler yapmıştır.

Tablo 10

Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası Sürdürülebilirlik Faaliyetleri

Ekonomik Sürdürülebilirlik	Çevresel Sürdürülebilirlik	Sosyal Sürdürülebilirlik
<ul style="list-style-type: none"> Enerji üretimi, enerji dağıtımı, alt yapı, ulaştırma konularında kamu ve özel sektör ile işbirliği yapmaktadır Kadın dostu kredi sağlamaktadır Yenilenebilir enerji kaynaklarına finansman desteği sağlamaktadır Dış ticarete yönelik 25 milyon dolarlık sürdürülebilir fonlama anlaşması yapmıştır Dünya bankası ile anlaşmalı olarak 400 milyon dolar tutarında kadın istihdamı destekleme fonu sağlanmıştır 	<ul style="list-style-type: none"> Banka bünyesinde su tasarrufu ve atık tasarrufu yapılmaktadır Her yıl kurumsal müşterileri adına tohum atışı yapmaktadır Yenilenmeyen enerji kaynaklarına (kömür, petrol vs.) yatırım yapmayacağını açıklamıştır Çevre bilinci hakkında bilgi verme amacı ile platform kurmuştur www.çevreciyiz.com adlı sitede çevre ile alakalı iş fikirleri, çevre dostu, inovasyon, alternatif enerji kaynakları, döngüsel ekonomi, iklim krizi, yeşil dönüşüm gibi fikirler oluşturmaktadır 2021 yılında 42 işletmeye kredi vermeden önce çevresel ve sosyal risk ölçme (ERET) modeli uygulanmıştır Plastik, kağıt gibi atıkları geri dönüşüm yöntemi ile tekrar tüketime kazandırmaktadır 	<ul style="list-style-type: none"> 2021 yılında yaklaşık 1700 kadına iş olanağı sağlamıştır Cinsiyet eşitliği, finansal okuryazarlık, dijitalleşme konularında çalışmalar yapmıştır Sürdürülebilirlik kapsamında eğitimler düzenlemektedir Eğitimden üretime bursu ile 30 kişiye, İKSV(İstanbul Kültür Sanat Vakfı) Yarının Kadın Yıldızları projesi ile 13 kişiye eğitim imkânı sağlamıştır İstanbul Müzik Festivaline sponsor olmaktadır Özel bir danışmanlık şirketiyle birlikte sürdürülebilirlik algılarını geliştirmek amacı ile çalışmalar yapmaktadır Sürdürülebilirlik, toplumsal eşitlik, iklim krizini önleme, kadın istihdamı vb. konularda www.eşitadimlar.com sitesinde yayınlar yapmaktadır

Bankanın sürdürülebilirlik projelerini yerine getirmek amacı ile birçok işbirlikleri yaptığı görülmektedir. Bir yatırım bankası olup sosyal düzeni ve çevreyi bozmadan işlemlerini gerçekleştirmeye çalışmıştır. Çevre bilincinin geliştirilmesi için çalışmalar yapmakta ve bünyesinde atık kontrolünü sağlamaya yönelik faaliyetler yürütmektedir. Toplumun eğitimi ve gelişimi için yayınlar çıkarmakta, bloglar oluşturmakta ve kütüphane hizmetlerini hayata geçirmektedir.

Tablo 11*Akbank Sürdürülebilirlik Faaliyetleri*

Ekonomik Sürdürülebilirlik	Çevresel Sürdürülebilirlik	Sosyal Sürdürülebilirlik
<ul style="list-style-type: none"> Mavi finansman kredi paketi ve yeşil finansman kredi paketleri ile sürdürülebilirliğe finansal destek vermektedir “Kadın KOBİ paketi” ile teminat bulmakta güçlük çeken kadın girişimcilere destek vermektedir Çevre ve toplum ile ilgili faaliyetler için kredi paketleri oluşturulmuştur Kadın girişimcilere 50 milyon dolar EBRD(Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası) kaynağı ve %80 KGF teminat desteği sağlamıştır Tarım ile uğraşanlar için damla sulama kredisi ve kuraklık verim sigortası hizmetleri sağlamaktadır Pandemi döneminde işletmelerin olumsuz etkilerle karşılaşmaması adına EBRD ile 75 Milyon ABD doları tutarında kaynak temini sağlamıştır 	<ul style="list-style-type: none"> Kullandığı enerjinin %60’ını yenilenebilir enerji kaynaklarından sağlamaktadır Emekliliğe ayrılan çalışanları için Tema Vakfına fidan bağışı yapmaktadır Su yönetimine dikkat edilmektedir Kredi kartları için geri dönüştürülmüş kâğıt kullanımına geçmiştir Plastik kullanımı azaltılmıştır Dijitalleşme sayesinde 2021 yılında kâğıt tüketimi azaltılmıştır Atık kontrolü yaparak geri dönüşüme kazandırılabilir araç gereçler ayrıştırılıp yeniden kullanılmaktadır Akbank’lı gönüllüler adına TEMA vakfına 50000 ağaç fidanı bağışlanmıştır Müşterilerine çevre bilinci ile alakalı eğitimler düzenlemektedir 	<ul style="list-style-type: none"> Sürdürülebilir finans ile alakalı üniversite öğrencilerine eğitimler verilmektedir Akbank Gençlik Akademisi projesi ile 40 binden fazla öğrenciye eğitim verilmiştir Düzenlemiş olduğu girişimcilik programları ile gençleri alanında uzman yatırımcılarla buluşturmaktadır “Şehrin İyi Hali” projesi kapsamında üniversite gençleri ile STK’ ları buluşturmaktadır Bankanın satın alma prensibi gereği, çevreye zarar verme olasılığı en düşük tedarikçi ile çalışılmaktadır Kadınların iş yaşamında sosyal yaşamda karşılaştıkları eşitsizlikleri ortadan kaldırmak için çalışmalar yapmaktadır Kadınların istihdamına destek olmaktadır Sanat ve kültür etkinlikleri düzenlemektedir ve bu tür programlara fon ayırmaktadır

Akbank ekonomiye, çevreye ve topluma duyduğu önem ve saygıyı faaliyetlerinde göstermektedir. Rapor incelendiği zaman çevreyi korumak amacı ile ortaya çıkan hizmetleri, çevreye zarar vermeyecek kredilendirme ve geri dönüşüm kartları kullanma, personeli bilgilendirmek amacı ile eğitimler düzenleme gibi faaliyetleri göze çarpmaktadır. Girişimi,

gelişimi destekleyen, cinsiyet ayrımı yapmadan kredi imkânı sunan, topluma destek veren ve çevreyi faaliyetlerinde göz önünde bulunduran bir banka olduğu sonucu çıkarılmıştır.

Tablo 12

Bankaların Sürdürülebilirlik Faaliyetlerine İlişkin Genel Değerlendirmeler

Ekonomik Sürdürülebilirlik	Çevresel Sürdürülebilirlik
<ul style="list-style-type: none"> • Araştırmada adı geçen bankalar yenilenebilir enerji finansmanına katkı sağlamaktadırlar • Araştırmaya katılan bankalar finans kaynağı sağlamada seçici davranarak kömür ve türevleri ile ilgili projelere destek vermemektedir • Dijitalleşmeyle birlikte kâğıt tasarrufun sağlayarak giderlerini azaltmaktadırlar • Çevreye zarar vermeyen sürdürülebilirlik temelli kredi veya fonlar oluşturmaktadırlar • Kadın esnaf ve KOBİ'lere destek sağlamaktadırlar • Sürdürülebilir tarımı desteklemektedirler • KGF işbirliğinde girişimciler ve esnaflara finansman desteği sağlamaktadırlar 	<ul style="list-style-type: none"> • Bankaların genel müdürlük ve şubelerinde atık kontrolü, su tasarrufu sağlama, geri dönüşüm ve yenilenebilir enerji kullanımlarına dikkat edilmektedir • Çalışanlarına, paydaşlarına ve topluma çevre bilinci oluşturmak adına eğitimler verilmekte ve bilgilendirici programlar düzenlemektedir • Fidan bağıışı yapılmaktadır • Egzoz gazından ortaya çıkan zararlı gazları minimize etmek amacı ile hibrit araçlar kullanılmaktadırlar • WWF-Türkiye'nin (Doğal Hayatı Koruma Vakfı) destekçisi, ayrıca WWF tarafından düzenlenen dünya saati uygulamasına destek vermektedirler • Denizlerdeki kirliliği önleme çalışmaları yapmaktadırlar • Kurumsal müşterileri adına tohum atışı yapmaktadırlar
Sosyal Sürdürülebilirlik	
<ul style="list-style-type: none"> • Araştırmada yer alan bankaların hepsi girişimcilere (kadın, genç girişimci vb.) eğitim, finansman gibi desteklerde bulunmaktadırlar • İstihdama yardımcı, nitelikli eğitime ve sağlığa katkısı olan projeleri desteklemektedirler • Bankalar sanat- kültür- eğitim etkinliklerine önem vermektedir (Sergi-müze-tyatro-konser söyleyişi), • Bankalar üniversite öğrencilerine burs, staj gibi olanaklar sağlamaktadırlar • Engelli bireyler bankaların faaliyetlerinden yararlanabilsin diye kolaylıklar sağlamaktadırlar • Faaliyete geçirdikleri projeler sayesinde hem öğretmenlerin eğitim almalarına katkı sağlamaktadırlar hem de öğrencilerin kendilerini geliştirebilecekleri alanlar oluşturmaktadırlar • Sosyal yardım projelerine destek sağlamaktadırlar • Kadınlara finansal okuryazarlık eğitimi vermektedirler • Spor faaliyetlerini desteklemektedirler • Okul, laboratuvar, müze- arkeoloji anlamında onarım ve bakım faaliyetlerini üstlenmektedirler 	

5. Sonuç

Sürdürülebilirlik insan faaliyetlerinin çevreye, ekonomiye ve sosyal hayata zarar vermeyecek bir şekilde düzenlenmesini ifade etmektedir. Sürdürülebilirlik sınırsız ihtiyaçların sınırlı kaynaklarla toplum, çevre ve ekonomi düzenini bozmadan karşılanmaya çalışılması anlamına gelmektedir. Bunun gerçekleşmesi ise toplumun dayanışma içerisinde sorumluluklarını yerine getirebilmesine bağlı olmaktadır. Günümüzde sürdürülebilirliğin önemi gittikçe artmış ve yasalar, sözleşmeler, duyurular, bildirimler şeklinde toplumun her kesimini harekete geçirmek amacı ile aktiviteler yapılmaya başlanmıştır. Bu doğrultuda işletmeler sürdürülebilirlik faaliyetlerine yönelmiştir. Sürdürülebilirlik, işletmelerin çıkarları ile toplumsal çıkarların çatışmadığı, çevresel ve toplumsal konuların işletmelerin iş süreçlerine dâhil edilmesi gerektiğini savunmaktadır. Sürdürülebilirliği iş süreçlerine dâhil eden işletmeler kurumsallaşma yönünde önemli bir adım atarken, itibarlarını da paydaşlar nezdinde yükseltmektedir (Heybet & Duran, 2023). Bankaların sürdürülebilirlik çalışmaları incelendiğinde, sürdürülebilirliğin getirmiş olduğu sorumluluk ve prensiplere uygun olarak

ürün ve hizmetler üreterek sürdürülebilirliğe katkı sağlamakta oldukları görülmektedir. Bankalar sürdürülebilirlik performanslarını raporlamak amacı ile her yıl sürdürülebilirlik raporu ya da entegre raporu yayınlamaktadırlar. Bu araştırmanın amacı da bankaların sürdürülebilirlik ile ilgili yapmış oldukları faaliyetleri incelemektir. BİST endeksinde yer alan bankaların sürdürülebilirlik faaliyetleri üç temel boyutta (ekonomik, sosyal ve çevresel) incelenmiştir.

İncelenen bankalar da sürdürülebilirlik çalışmalarına başlamadaki itici güç Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Prensipleri ve Paris İklim Anlaşmasıdır. Sürdürülebilirlik çalışmalarına başlamalarının diğer bir sebebi ise 2020 yılında imzalanan AB Yeşil Mutabakatıdır. Bunların dışında bankaların sürdürülebilirlik amacı ile benimsemiş olduğu stratejiler, hedefler ve amaçlar da sürdürülebilirlik çalışmalarına yön vermektedir. Bankaların bu aşamada toplum, çevre, ekonomi anlamında hedefler koyduğu ve bunları gerçekleştirmek için faaliyetlerde bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda sürdürülebilirliği iş süreçlerine dâhil etme, doğayı koruma, enerji tasarruflu ürünlere yönelme, sürdürülebilir tarımı destekleme, toplumsal eşitlik kavramı üzerinde durma, rüşveti önleme, eşitsizlikleri engelleme gibi amaçlarla sürdürülebilirlik çalışmaları yaptıkları görülmüştür. Bankaların ortak özellikleri BİST Sürdürülebilirlik Endeksi'nde var olmaları, ISO 14001 doğrultusunda Çevre Yönetim Sistemlerini kurmaları, BM sürdürülebilirlik projelerine katılmaları ve karbon emisyonunu Hükümetler Arası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) tarafından hazırlanan bilimsel rapora göre 1,5C' nin altında tutma taahhüdüdür. Onun haricinde bankaların almış oldukları sürdürülebilirlik ödülleri, yeşil bina projelerine uymaları, gerçekleştirmiş oldukları başarılar da çevresel sürdürülebilirlik faaliyetleri arasında yer almaktadır.

Bankaların ekonomik olarak sürdürülebilirlik adına yaptıkları faaliyetler genel olarak şu şekilde sıralanabilir; net aktiflik sağlamak, kadınlara ve diğer girişimcilere kredi desteği imkânı sunmak, kâğıt-su kullanımını azaltarak kâğıt ve su maliyetlerini azaltmak, toplumu yenilenebilir enerji kaynaklarına yönlendirmek amacı ile hibrit araba, güneş enerjisi kredileri vermek, sürdürülebilir tahvil ihracı yapmak. Gençdoğan ve Oral (2020)'nin yaptığı çalışmada, sürdürülebilirlik boyutlarını ağırlıklı puan vererek sıralamıştır. Bu çalışmanın sonucunda, ağırlık puanı en yüksek çıkan ekonomik sürdürülebilirlik boyutu olmuştur. Ekonomik sürdürülebilirliği aktif büyüklük, kredi büyüklüğü, net kar-zarar oranları, kredi kullandırma oranlarına göre değerlendirmiştir. Gedikli (2020)'nin yaptığı çalışmada, bankaların çevresel yatırımları desteklemek amacı ile ürün yelpazelerini (Yeşil Tahvil, Hibrit Enerji kredileri, Yeşil Bono) genişletmelerinin hem kendileri hem de paydaşları açısından önemli ve gerekli bir adım olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Çevresel anlamda bankaların kömür ve benzeri madenlere dayalı enerji kaynaklarını finanse etmedikleri, çevre için bildirimler-reklamlar-bloglar yayınladıkları, fidan dikme, atık tasarrufu sağlama ve çevre bilincini toplumda uyandırmaya çalıştıkları, koymuş oldukları 1,5 C karbon hedefine uymaya çalıştıkları görülmüştür. Kurbanova (2020)'ye göre de düşük karbon ekonomisine geçiş de bankaların sağladığı yenilenebilir enerji finansman destekleri, iklim krizlerini yönetmede katkı sağlamaktadır.

Sosyal sürdürülebilirlik faaliyeti olarak ise öğrencilere burs, kitap yardımları sağlama, kültür sanat etkinliklerinde bulunma, toplumsal cinsiyet eşitliği kavramı üzerinde durma, kadın girişimcilere ve genç girişimcilere eğitim verme, girişimci-yatırımcı buluşması

sağlama ve moderatörlük desteklerinde bulunma, engelli bireylere yönelik faaliyetler geliştirme gibi çalışmalarını gerçekleştirdikleri görülmüştür.

Sonuç olarak ekonomide büyük bir yer kaplayan ve finansal bir araç görevi gören bankaların toplumun gelişim yönünü belirlemede önemli katkıları vardır. Bankalar ülke ekonomisini destekleyerek gelecek nesillere iyi bir dünya bırakma amacı ile sürdürülebilirlik faaliyetlerinde bulunmaktadır. Sürdürülebilirliğin üç ana konusu olan “ekonomik, çevresel ve sosyal” sürdürülebilirlik birbirleri ile bağlantılı olan konulardan oluşmaktadır. Çevrenin gelişimi için yapılan ekonomik bir gelişme hem ekonomik sürdürülebilirliğin hem de çevresel sürdürülebilirliğin konusuna girebilmektedir. Kadınlara ve girişimcilere sağlanan kredi destekleri de hem ekonomik hem de sosyal sürdürülebilirlik faaliyetleri alanına girmektedir. Bankalar toplumda enerji yatırımlarına destek vererek bu kapsamda faaliyet göstermek isteyen işletmelere finansman desteği sağlamaktadır. Başkaya(2018)’in yaptığı çalışmada, sosyal anlamda sürdürülebilirlik faaliyetleri (kadınların desteklenmesi, eğitim) kısa vadede maliyet oluştursa da, uzun vadede ortaya çıkaracağı faydalar hem banka adına (itibar, değer, vs.) hem de toplum adına çok daha yararlı sonuçlar doğuracaktır sonucuna ulaşılmıştır. Bankalar çevreyi olumlu yönde etkileyebilecek faktörleri finansman açısından desteklemektedir. Eşitsizliğin önlenmesi, toplumun bu konuda bilinçlendirilmesine yönelik faaliyetleri de bulunmaktadır. Bankalar ekonomik sürdürülebilirlik alanında hem çevrenin daha iyi bir konuma gelmesini sağlamak hem de sosyal açıdan gelişim sağlamak amacı ile birçok yatırım yapmaktadırlar. Bankalar barındırdığı müşteri portföyünün talebine yönelik çevresel ve sosyal kredi yardımlarında ve yatırımlarda bulunmaktadırlar. Bunun haricinde enerji verimliliği sağlanması amacı ile enerji yatırımlarında bulunmakta, üretimin artması amacı ile tarımı desteklemektedirler. Yaptığı ekonomik sürdürülebilirlik yatırımları ile çevresel sürdürülebilirliği destekleyerek toplumda çevre bilincini oluşturma, yenilenebilir enerji faaliyetlerini destekleme gibi faaliyetlerde bulunmaktadırlar. Bankaların sosyal sürdürülebilirlik adına yapmış oldukları faaliyetlerde öne çıkan konular arasında, topluma kültür –sanat faaliyetleri sunmak, koşulları iyileştirilmiş bir yaşam standardı için çaba harcamak, kadınların sosyal hayatta var olabilmelerini destekleme, engelli bireye istihdam kolaylıkları sağlamak, topluma çevre bilinci kazandırma amacı ile eğitimler ve etkinlikler düzenlemek yer almaktadır. Bankaların ekonomik sistem içindeki varlıkları çoğunlukla kar güdülerini neticesinde olsa da, bu çalışmada da görüldüğü gibi sosyal, ekonomik ve çevresel konularda toplumsal anlamda sorumlu davranışları sergiledikleri de görülmüştür. Duran (2018)’ e göre işletmelerin sürdürülebilirlik çalışmalarında toplum beklentilerini karşılayacak faaliyetlere yer vermeleri oldukça önemlidir. Bu sayede işletme faaliyetlerinin de sürdürülebilirliği sağlanmış olacaktır.

İşletmelerin var olması ve büyümesi endüstrilerinin sınırları kadardır. Bu çerçevede var oldukları sınırların genişlemesi ve yeni yatırım olanaklarının oluşması için sürdürülebilirlik konuları hemen her endüstride önemli bir konu olarak ele alınmaktadır. Bugünün kaynaklarının gelecekte de hala kullanılabilir olması adına yürütülen faaliyetler, eleştirel bakış açısı ile yine bankaların kendi çıkarlarını korumak için attıkları adımlar olarak değerlendirilse de, uzun vadede ve doğrudan olmasa da dolaylı olarak toplumsal refah sağlamaya da katkı sunabilecek potansiyele sahiptir. Sürdürülebilirlik faaliyetlerinin finansmanında bankalara büyük sorumluluklar düşmektedir. Sürdürülebilirlik faaliyetlerinin özendirilmesi ve sayılarının artırılması için, bu tür faaliyetlerin daha düşük faiz oranları ile ve daha uzun vadeler ile desteklenmesi hatta hibe programlarının yoğun olarak oluşturulması

önerilebilir. Bunun dışında özellikle devlet bankaları eli ile bu tarz etkinlerin çok daha fazla yapılması ve sürdürülebilirliğe katkı sunacak projelere özel fonların ayrılacağı projelerin yapılması ve bu konuda yarışmaların düzenlenerek yaygın etkinin oluşturulmasına yönelik faaliyetlere ağırlık verilmesi önerilir.

Çevrenin ve toplumun refahı ve güvenliği için ülkemizde sürdürülebilirliğe dair yasaların ve yönetmeliklerin geliştirilmesi ve toplumun sürdürülebilirlik açısından bilinçlendirilmesi gerekmektedir (Tunç, 2021). Bireylerin sürdürülebilirlik farkındalığının davranışa dönüşmesini sağlamak ta oldukça önemlidir. Keza sürdürülebilirliğin önemini bilmek ile birlikte bu konuda eyleme geçme noktasında sınırlı davranışlar sergilenmektedir(Bozkurt, 2023).

Weber (2017)' nin yaptığı çalışmada toplam aktiflik ve net kar arasındaki ilişkide sürdürülebilirlik çalışmalarının pozitif bir etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca dayalı olarak sürdürülebilirlik çalışmalarının başta bankaların karlılıklarına etkilerinin araştırılacağı çalışmaların yapılması gerekmektedir. Bunun dışında sürdürülebilirlik çalışmalarını yürüten ve yürütmeyen bankaların paydaşları üzerinde bıraktıkları etkilerin araştırılacağı çalışmaların yapılması da önerilmektedir. Ayrıca ileride yayınlanacak sürdürülebilirlik raporlarının imkan vermesi doğrultusunda kurumların sürdürülebilirlik faaliyetlerinin işletme karlarına olan etkilerinin de araştırılması önerilir. Araştırmanın yapıldığı dönemde örnekleme yer alan bankaların kar açıkladıkları ve yine örnekleme yer alan bankaların sürdürülebilirlik raporlarının da mevcut olduğu bilinmek ile birlikte, sürdürülebilirlik raporu mevcut olmayan bankaların karlılık durumları incelenmemiştir. Bu konu boş bir alandır, yeni çalışmaların yapılması katkı sağlayacaktır. Ayrıca örgütsel ekoloji kuramı çerçevesinde sürdürülebilir rekabet avantajı sağlamak isteyen işletmelerin örgüt yapıları ile çevresel faktörleri uyumlaştırmaları ve bunun işletmelere olan yansımalarının incelenmesi de kuramın gelişimine katkı sağlayacaktır. Bozkurt ve Taşcıoğlu (2008)' e göre işletme yöneticilerinin kurumsallaşmayı sağlaması alınacak kararların sürdürülebilir olmasında belirleyici etki yapmaktadır. Buna göre sürdürülebilirlik çalışmaları anlık moda akımlardan biri değildir ve işletmelerin yaşamları boyunca stratejik bilinç ile ele alınması gereken bir konudur. Bu açıdan zamana dayalı verilerle sürdürülebilirlik çalışmalarının değerlendirileceği çalışmaların yapılması da katkı sağlayacaktır.

Bankaların kredi desteği verdikleri tüm işlerde, sürdürülebilirliğe katkı sunanlara yönelik faiz indirimi politikaları oluşturması da sürdürülebilirlik bilincine katkı sağlayıcı bir adım olarak önerilebilir. Bu çalışma ikincil verileri ve bankaların kendi yayınladıkları raporlar kapsamında yapılmıştır. İleride banka müşterilerinin veya toplumun diğer kesimlerinin bankaların sürdürülebilirlik faaliyetlerine yönelik düşüncelerinin alınacağı ampirik çalışmalar yapılması da önerilmektedir.

Sürdürülebilirlik bölümünün entegre raporlarda yer alması günümüzde gittikçe önem kazanan bir gösterge olmaktadır; ancak bankaların sürdürülebilirlik çalışmalarını konu alan araştırmaların sayısı azdır. Araştırma da BİST sürdürülebilirlik endeksine dahil olan bankaların yedi tanesinin faizli bankacılık ve bir tanesinin ise katılım bankası olduğu gözlenmiştir. İleride yapılacak başka bir çalışmada faizli bankaların ve katılım bankalarının sürdürülebilirlik faaliyetlerini ölçen çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Kaynakça

- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2010). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri SPSS uygulamalı* (6. Baskı). Sakarya Yayıncılık.
- Aras, G., & Sarioğlu, G. U. (2015). *Kurumsal raporlamada yeni dönem: Entegre raporlama*. TÜSİAD, Yayın No: T/2015, 10-567.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40.
- Bozkurt Ö. (2023). Yeşil işlerde çalışan mavi yakalı işgörenlerin sürdürülebilirlik farkındalıklarının incelenmesi, *Yeni Fikir Dergisi*, 15 (30), 24-38, DOI: 10.57205/yenifikirjournal.1309232
- Bozkurt, Ö. & Taşçıoğlu, H. (2008). Aile işletmelerinde kurumsallaşmanın çatışma sürecine etkisi: bir vaka incelemesi. *III. Aile İşletmeleri Kongresi-AİK*, 8, 18-19.
- Bozlağan, R. (2005). Sürdürülebilir gelişme düşüncesinin tarihsel arka planı bildiriler kitabı. *In Journal of Social Policy Conferences* (ss. 1011-1028), İstanbul Üniversitesi
- Duran, B. (2018). *Sürdürülebilirlik kavramının önemi, karşılaşılan sorunlar ve şirketlerin sürdürülebilirlik raporlarının incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Dyllick, T. & Hockerts, K. (2002). Beyond the business case for corporate sustainability. *Business Strategy and the Environment*, 11(2), 130-141.
- Gedikli, E.Y.(2020) *Katılım bankacılığında sürdürülebilirlik faaliyetleri üzerine bir araştırma* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Gençoğlu, Ü. G. & Aytaç, A. (2016). Kurumsal sürdürülebilirlik açısından entegre raporlamanın önemi ve BİST uygulamaları. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (72), 51-66.
- Güllüce, A. Ç., Bozkurt, Ö. ve Meriç, S. (2017). Örgütsel adalet algısının iç girişimci davranışlar ile ilişkisi: otel yöneticilerine yönelik bir araştırma. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 12, 39-50.
- Gürkan, Ç.G.(2017). Sürdürülebilirliğin sağlanmasında sivil toplum kuruluşları ile işbirliği. İçinde I. M. Pekdemir (Eds.) *.İşletmelerde Sürdürülebilirlik Dinamikleri*(1. Baskı s. 1-554). İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Gürlük, S. (2010). Sürdürülebilir kalkınma geliştirmekte olan ülkelerde uygulanabilir mi?. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5(2), 85-99.
- Harris, M.J. (2000). Basic principles of sustainable development. Kamaljit S. Bawa & R. Seidler (Eds) , *Dimensions of sustainable development* (Vol I,1st edition, pp21-39). Oxford: Eolss Publishers
- Heybet, K., & Duran, C. (2023). Sürdürülebilirlik sinyali olarak faaliyet ve sürdürülebilirlik raporlarının incelenmesi: BIST sürdürülebilirlik endeksinde bir araştırma. *JOEEP: Journal of Emerging Economies and Policy*, 8(1), 23-38.
- <https://www.borsaistanbul.com/tr/sayfa/165/bist-surdurebilirlik-endeksleri> (Erişim tarihi, 07.03.2023).
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Kaypak, Ş. (2011). Küreselleşme sürecinde sürdürülebilir bir kalkınma için sürdürülebilir bir çevre. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2011(1), 19-33.
- Keleş, R. (2015). *Habitat IU ve Türkiye ulusal raporu*. <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=397&RecID=3657>,(Erişim tarihi, 29.06.2023)
- Kurbanova, M., & Çalhyurt, K. (2020). *Bankalarda çevresel sürdürülebilirlik farkındalığı: Uluslararası İnceleme* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne
- Kuşat, N. (2012). Sürdürülebilir işletmeler için kurumsal sürdürülebilirlik ve içsel unsurları. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(2), 227-242.
- Morelli, J. (2011). Environmental sustainability: A definition for environmental professionals. *Journal of Environmental Sustainability*, 1(1), 2.
- Ozmehmet, E. (2008). Dünya ve Türkiye’de sürdürülebilir kalkınma yaklaşımları. *Journal of Yaşar University*, 3(12), 1853-1876.
- Ruiz-Lozano, M., & Tirado-Valencia, P. (2016). Do industrial companies respond to the guiding principles of the Integrated Reporting framework? A preliminary study on the first companies joined to the initiative. *Revista de Contabilidad*, 19(2), 252-260.
- Şenocak, B., & Mohan, Y. B. (2018). İşletmelerde çevresel sürdürülebilirlik bilinci ve yeşil işletmecilik uygulamaları ile işletme başarısı arasındaki ilişki. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23(1), 161-183.
- Tıraş, H. H. (2012). Sürdürülebilir kalkınma ve çevre: teorik bir inceleme. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 57-73.
- Tunç, A.(2021).*Sürdürülebilirlik performansının finansal performansa etkisi: BİST sürdürülebilirlik endeksindeki bankalar ile endeks-dışı bankalar arasında bir karşılaştırma*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya

- Turhan, G. D., Özen, T., & Albayrak, R. S. (2018). Kurumsal sürdürülebilirlik kavramı, stratejik önemi ve sürdürülebilirlik performansı ölçümü. *Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 9(1), 17-37.
- United Nations. (2008). Report of the world commission on environment and development: Our common future. transmitted to the general assembly as an annex to document A/42/427. <http://www.un-documents.net/ocf-ov.htm> (Erişim Tarihi: 19.08.2023).
- Varcan Başkaya, A. (2018). *Kurumsal sürdürülebilirlik, sürdürülebilirlik raporlaması ve finansal raporlama ilişkisi için örnek çalışma*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Weber, O. (2017). Corporate sustainability and financial performance of Chinese banks. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, , 8, 358–385.
- Yavuz, V. A. (2010). Sürdürülebilirlik kavramı ve işletmeler açısından sürdürülebilir üretim stratejileri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(14), 63-86.
- Yelkikalan, N. ve Aydın, E. (2010). Aile işletmelerinin yaşamlarını sürdürebilmesinde sonraki kuşakların duygusal sahiplik algılamasının rolü ve önemi. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 8(2): 81-120.
- Yılmaz, R. F. (2011). *Sürdürülebilir kalkınmanın ölçülmesi ve Türkiye için yöntem geliştirilmesi*, TC. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Uzmanlık Tezi. http://www.surdurulebilirkalkinma.gov.tr/wp-content/uploads/2016/06/S%C3%BCrd%C3%BCr%C3%BClebilir_Kalk%C4%B1nman%C4%B1n_%C3%96l%C3%A7%C3%BClmesi_ve_T%C3%BCrkiye_i%C3%A7in_Y%C3%B6ntem_Geli%C5%9Ftirilmesi.pdf, (Erişim tarihi, 29.06.2023)

Extended Summary

Sustainability refers to the regulation of human activities in a way that does not harm the environment, economy and social life. Sustainability means trying to meet unlimited needs with limited resources without disrupting the social, environmental and economic order. Achieving this depends on society fulfilling its responsibilities in solidarity. Nowadays, the importance of sustainability has increased and activities have begun to be carried out in the form of laws, contracts, announcements and notifications to mobilize all segments of society. In this direction, businesses have turned to sustainability activities. Sustainability advocates that the interests of businesses and social interests do not conflict, and that environmental and social issues should be included in the business processes of businesses.

Sustainability is a management style in which businesses can determine strategies against opportunities and threats that they may encounter in the future, taking into account economic, environmental and social factors. In this management style, while businesses aim for economic development and growth, they have the opportunity to save time, space, and energy by adapting to the changing environment and social order. In addition, the strategies created contribute to the development of the business's ideas such as justice, transparency, and responsibility and to the long-term existence of the business. Sustainability consists of processes in which many people come together and act jointly over a long period of time. This process involves the individual respecting the next generation and adopting an environmentalist approach without social inequality, class discrimination, or poverty. Effective use of natural resources and transferring them to the next generations includes an environmentally friendly economic approach and a social life approach.

Innovations brought by sustainability activities have pushed many businesses such as banks to carry out new activities. Banks, beyond being a financial institution, directly affect the economy by operating in harmony with the environment and society; It is also expected by the society to work on many issues such as climate changes, women's employment, ecological balance and raising living standards. In addition, banks invest in projects that need financial support in sustainability activities. Banks publish their sustainability activities under the title of integrated reports. Integrated reports are published to explain the current status, achievements and future predictions of the institution to all other stakeholders, primarily the parties investing in the institution. These reports are not limited to financial data and include non-financial data as well. Sustainability reports of businesses include financial information as well as moral values such as social responsibility activities of businesses. For these reasons, institutions also attach importance to non-financial issues. Today, the combination of financial reports and sustainability reports has emerged with the emergence of integrated reports.

When the literature on sustainability is evaluated in general, it becomes clear that institutions must prioritize carrying out their activities without compromising on meeting today's needs and without depleting the resources of future generations. This understanding is a situation that can enable businesses to invest in the future to access new markets and make more profits. Businesses, seen as economic organizations, should take various strategic steps to seize opportunities to exist in the future by carrying out activities such as minimizing the damage they cause to the environment and contributing to society. With the assumption that one of these strategic steps will be sustainability, in this research the concept of

sustainability is discussed in the context of the banking sector, which has great contributions to the Turkish economy. The research focuses on the sustainability efforts of banks within the scope of economic, social and environmental sustainability, which are the dimensions of sustainability. “The premises of sustainability studies, the purposes of sustainability studies, the outputs of sustainability studies, the collaborations in sustainability studies, the areas towards which sustainability studies are directed” were researched.

Qualitative research method was used in the research and data regarding the sustainability studies of banks were collected using the document analysis technique. Qualitative research method is a method of obtaining information that offers an interdisciplinary holistic perspective and examines the problem of the research with an interpretive approach.

As a result of the research, it was seen that banks are in the process of realizing sustainability activities. It has been determined that they carry out general activities such as financing, protecting nature, turning to energy-saving products, supporting sustainable agriculture, highlighting social freedoms, and preventing briber. Common features of banks are that they are included in the BIST Sustainability Index and that they have established Environmental Management Systems in accordance with ISO 14001. Additionally, their other common features are their participation in UN sustainability projects and their determination to keep carbon emissions below 1.5C, according to the scientific report prepared by the Intergovernmental Organization. Apart from that, the sustainability awards received by banks, their compliance with green building projects and their achievements are also among the environmental sustainability activities.

The activities carried out by banks towards economic sustainability can generally be listed as follows; to ensure net profitability, to provide credit support to women and other entrepreneurs, and to reduce paper and water usage. Apart from this, it also has activities such as providing hybrid car and solar energy loans and issuing sustainable bonds in order to direct the society to renewable energy sources.

From an environmental perspective, banks do not finance businesses based on using energy resources based on coal and similar mines. It has been observed that they try to raise environmental awareness in society by publishing on environmental issues, organize sapling planting events, implement waste management and try to comply with the low carbon target.

As social sustainability policies, banks provide scholarships and book aid to students. They support cultural activities and determine policies to ensure gender equality. They provide training to women entrepreneurs and young entrepreneurs, organize entrepreneur-investor meetings and provide mentoring support to entrepreneur candidates. It has been observed that banks also carry out additional benefit activities especially for disabled individuals.

As a result, banks, which occupy a large place in the economy and serve as financial instruments, make important contributions to determining the development direction of society. Banks engage in sustainability activities with the aim of leaving a better world to future generations by supporting the country's economy. The existence and growth of businesses are limited to the boundaries of their industry. In this context, sustainability issues are considered as an essential issue in almost every industry. In order to expand the boundaries of their existence and create new investment opportunities activities carried out

to ensure that today's resources can be used in the future. Also evaluated from a critical perspective as steps taken by banks to protect their own interests. However, it is also a fact that it has the potential to contribute indirectly, if not directly, to social welfare in the long term. Banks have great responsibilities in financing sustainability activities. In order to encourage sustainability activities and increase their number, it may be recommended to support such activities with lower interest rates and longer maturities, or even to create intensive grant programs. Apart from this, it is very important to carry out more such activities, especially by public banks, and to support projects that will allocate special funds to projects that will contribute to sustainability. Such activities will have a widespread impact and will play an encouraging role in other banks. Including the sustainability section in integrated reports is an increasingly important indicator today; However, the number of studies on the sustainability efforts of banks is low. It is recommended to investigate the effects of institutions' sustainability activities on business profits, in line with the availability of sustainability reports to be published in the future.

Ek bilgiler

Çıkar Çatışması Bilgisi: Sorumlu yazar, yazar ekibi adına çalışmada çıkar çatışması olmadığını kabul etmektedir.

Destek Bilgisi: Bu çalışma Düzce Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğüne 2022.08.03.1294 proje numarası ile desteklenmiştir.

Etik Onay Bilgisi: Bu çalışma bireyler üzerinde deneysel, klinik ya da diğer bilimsel yöntemlerle gerçekleştirilmemiştir. Kullanılan tüm veriler erişime açık ikincil verilerden ve halka açık raporlardan elde edilmiştir. Bu sebeple çalışma etik kurul kararı gerektirmemektedir.

Katkı Oranı Bilgisi: Birinci yazarın katkı oranı %50, ikinci yazarın katkı oranı %50 şeklindedir.

